

ואמר ליה הך דקאי אארעא שאל אותו העומד על הארץ: האם עד שבחברון האיר?

ואמר ליה איהו העומד על הגג: הן.

ואיבעית אימא הך דקאי אארעא הוא שאמר "הן", וכך פירושו:

אמר איהו שאל העומד על הארץ: האם האיר פני כל המזרח?

ואמר ליה ענה לו העומד על הגג: האיר עד שבחברון.

ואמר ליה העומד על הארץ "הן"! די בכך, כי זה אני שואל [ריטב"א בשם רש"י].⁽¹⁴⁾

שנינו במשנה: ולמה הוצרכו לכך [לעלות לגג ולראות]? שפעם אחת עלה מאור הלבנה, ודימו שהאיר מזרח, ושחטו את התמיד, והוציאווהו לבית השריפה.

ומקשינן: ומי מיהליף, וכי אפשר לטעות ולהחליף בין מאור הלבנה למאור החמה?!

והתניא והרי שנינו בברייתא: רבי אומר: אינו דומה תימור של לבנה עמוד של אור העולה כעץ תמר מן הלבנה, לתימור של חמה.

תימור של לבנה — מתמר מזדקף ועולה כמקל. ואילו תימור של חמה אינו מזדקף, ואינו מאיר כנגד החמה בלבד, אלא הוא מפציע מבקיע ומתפצל לכאן ולכאן, ומאיר גם בצדדים.

ואם כן, היאך טעו בין מאור החמה למאור הלבנה?

ומתריצין: תנא דבי רבי ישמעאל: יום המעונן היה אותו היום, ואור הלבנה לא יכל להאיר כנגדו בקו ישר, מפני העננים שעומדים בפניו, ומפציע ומבקיע, ומתפצל תימור הלבנה ברווחים שבין העננים לכאן ולכאן במקומות רבים. ולכן טעו וחשבו שזה מאור החמה.

אמר רב פפא: שמע מינה, למדנו מהברייתא, שיומא דעיבא יום המעונן — כוליה שמשא! בכל מקום זורחת השמש, ואפילו במקום שביום בהיר אינה זורחת שם [ריטב"א].

כשם שמאור הלבנה מתפצל ביום המעונן לכאן ולכאן, כך גם השמש אינה יכולה להאיר כנגדה ביום המעונן, אלא האור מתפשט ובוקע בין ענן לענן בכל ריוח שביניהם.

והוינן בה: למאי נפקא מינה?

ומשנינן: לשטוחי עורות! שאפשר לייבש עורות ביום המעונן בכל מקום.

אי נמי נפקא מינה לכגון הא דדרש רבא:

אשה לא תלוש בצק למצות של פסח לא בחמה, ולא בחמי חמה, במים חמים שהוחמו בחמה, שמא הבצק יחמיץ מחמת החום.

14. ור"ח פירש ש"הן" בלשון שאלה. כלומר הבט וראה בטוב שלא תטעה.

קלה שהיא זכר בעלמא שיברור מנה יפה לשבת. [על פי ביצה ט ב לדעת רבא].